

Hem>Lagstiftning och rättspraxis>Nationell lagstiftning

Nationell lagstiftning

Finland

På den här sidan hittar du information om rättsordningen i Finland.

Rättskällor

"Rättskällor" kallas de kunskapskällor där man kan ta reda på innehållet i rättsreglerna. I Finland är vissa rättskällor nationella och andra internationella.

Vissa källor är skriftliga, andra inte. Nedan finns en sammanfattning av alla rättskällor.

Typer av rättsliga instrument – beskrivning

Nationella rättskällor

Den viktigaste av de nationella rättskällorna är den skrivna lagen. Med lagen avses här grundlagen, de vanliga lagarna, dvs. de lagar som riksdagen stiftar, de förordningar som utfärdats av republikens president, statsrådet och ministerierna samt de myndighetsföreskrifter som utfärdas av lägre myndigheter. Förordningar och myndighetsföreskrifter kan utfärdas endast med stöd av bemyndigande i grundlagen eller vanlig lag, där det i regel också anges vilket statligt organ eller vilken myndighet som bemyndigandet avser.

I 1 kap., 11 § i rättegångsbalken föreskrivs att om det inte finns någon skriven lag, ska landsseden, dvs. sedvanerätten, vara rättskälla. En förutsättning för att landsseden ska gälla är att den inte är oskäligen. Regeln om landssed är mycket gammal och begreppets betydelse är i dag en aning vag. Med landssed avses numera närmast viss etablerad praxis, bland annat handelsbruk. Eftersom den skrivna lagen i dag täcker de flesta områden, används landsseden ganska sällan som rättskälla. Inom vissa rättsområden, till exempel avtalsrätt, har landsseden dock fortfarande en stark ställning.

Till rättskällorna hör också lagförarbeten och avgöranden från domstolarna. I lagförarbetena finns information om lagstiftarens syfte och därför används förarbetena vid tolkning av lagstiftningen. De viktigaste av domstolarnas avgöranden är avgöranden från de högsta domstolarna, dvs. högsta domstolen och högsta förvaltningsdomstolen. Dessa domstolarnas avgöranden kallas prejudikat. Även om prejudikat inte är rättsligt bindande, har de i praktiken mycket stor betydelse. Även lägre domstolarnas avgöranden kan få betydelse som rättskällor. I situationer där en lägre domstols avgörande inte kan överklagas får lägre domstolarnas praxis stor betydelse.

Till de nationella rättskällorna hör också juridisk litteratur i form av rättsvetenskapliga arbeten (den s.k. doktrinen), allmänna rättsgrundsatser och s.k. reella argument (argument om "sakens natur"). Rättsvetenskapens uppgift är att studera rättsordningens innehåll, dvs. hur lagar, förordningar och föreskrifter tolkas och systematiseras, och därför har rättsvetenskapliga arbeten betydelse också som rättskälla. Även allmänna rättsgrundsatser och reella argument kan ha betydelse som rättskällor. I rättskällornas hierarki har som beskrivs nedan dessa källor dock en svagare ställning än de tidigare nämnda rättskällorna.

Internationella rättskällor och EU-rätten

Fördrag och andra internationella förpliktelser (överenskommelser) som Finland har undertecknat är bindande rättskällor i Finland. Även praxis från de internationella instanser som tillämpar dessa överenskommelser har betydelse som rättskälla. Ett exempel på en rättskälla från denna kategori är Europarådets konvention om de mänskliga rättigheterna och domar från Europadomstolen för mänskliga rättigheter, vars tolkning av konventionen har stor betydelse.

Som medlem av Europeiska unionen är Finland skyldigt att följa EU-rätten. De två viktigaste typerna av EU-rättsakter är förordningar och direktiv. Förordningar är direkt tillämpliga i alla medlemsstaterna, medan direktiven ska införlivas i den nationella lagstiftningen. Förarbetena till direktiven kan ha viss betydelse vid tolkningen av direktiven, men inte alls i samma utsträckning som nationella lagförarbeten.

Finland och de andra medlemsstaterna är skyldiga att följa även andra regleringsinstrument som används i EU. I EU-rätten ingår även EG-domstolens praxis, som är av stor betydelse som rättskälla.

Rättskällornas hierarki

De nationella rättskällorna delas i Finland traditionellt in i starkt förpliktande, svagt förpliktande och tillåtna rättskällor. Starkt förpliktande rättskällor är lagen och landsseden. Dessa rättskällor står därför överst i rättskällornas hierarki. Att tillämpa dem är ett tjänsteåliggande för tjänstemän vid myndigheter som tillämpar lagstiftningen och om de underlåter att göra det är det tjänstefel. Lagstiftningens inbördes rangordning ser ut på följande sätt:

Grundlagen.

Vanliga lagar, dvs. lagar som stiftats av riksdagen.

Förordningar som utfärdats av republikens president, statsrådet och ministerierna.

Rättsnormer (föreskrifter, anvisningar m.m.) som utfärdats av lägre myndigheter.

Svagt förpliktande rättskällor, dvs. rättskällor ett steg lägre i hierarkin, är lagförarbeten och domstolsavgöranden. En tjänsteman som inte följer dessa rättskällor begår inte tjänstefel, men sannolikheten för att avgörandet ska ändras i högre instans ökar. Till de tillåtna rättskällorna hör rättsvetenskapliga arbeten, allmänna rättsgrundsatser och reella argument. Som framgår av beteckningen tillåtna rättskällor är det inte obligatoriskt att använda dem, men dessa rättskällor kan stärka argumentationen och grunden för avgörandet.

Internationella överenskommelser sätts i Finland i kraft genom en rättsakt. Överenskommelsernas plats i hierarkin beror på vilken typ av rättsakt som har använts för att sätta dem i kraft. Om en internationell överenskommelse har satts i kraft genom en förordning har överenskommelsen samma plats i hierarkin som bestämmelserna i förordningen. Därför är genomförandebestämmelserna för överenskommelsen bindande på samma sätt som nationella bestämmelser på samma hierarkiska nivå.

Institutionell ram

Lagstiftningsbehörighet

Enligt den finska grundlagen utövas den lagstiftande makten av riksdagen. Riksdagen stiftar alla vanliga lagar och beslutar också om ändringar av grundlagen. I lagar som stiftats av riksdagen kan vissa andra myndigheter bemyndigas att utfärda förordningar eller myndighetsföreskrifter i vissa frågor. Republikens president, statsrådet och ministerierna kan utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i grundlagen eller i någon annan lag. Om det inte särskilt anges vem som ska utfärda en förordning, utfärdas den av statsrådet. Andra myndigheter kan bemyndigas att utfärda föreskrifter i bestämda frågor, om det med hänsyn till föremålet för regleringen finns särskilda skäl och regleringens betydelse i sak inte kräver att den sker genom lag eller förordning. Tillämpningsområdet för ett sådant bemyndigande ska vara exakt avgränsat. Endast de instanser som nämnts ovan har behörighet att utfärda allmänt förpliktande rättsnormer.

Beslutsprocessen

Lagstiftningsprocessen och lagstiftningens ikraftträdande

Riksdagens lagstiftningsprocess inleds antingen genom en regeringsproposition eller genom en riksdagsledamots lagmotion. Regeringspropositionerna utarbetas på ministerierna, och därefter behandlas de vid statsrådets allmänna sammanträde. Beslutet om att överlämna en proposition till riksdagen fattas vid föredragningen för presidenten.

I riksdagen behandlas regeringspropositionen först vid en remissdebatt. Sedan överlämnas den för behandling i något av riksdagens utskott. I utskottet hör man sakkunniga och utarbetar ett utskottsbetänkande om propositionen. Därefter behandlas frågan i riksdagens plenum med utskottets betänkande som grund. Frågan om huruvida en lag ska godkännas avgörs vid två behandlingar i riksdagens plenum. Riksdagen kan godkänna en proposition, ändra den eller förkasta den. Det är därmed riksdagen som har den slutliga beslutanderätten. Vanliga lagar godkänns med enkel majoritet, men för ändringar i grundlagen krävs kvalificerad majoritet.

När en lag har godkänts av riksdagen tillställs den presidenten för stadsfästelse. En lag träder i kraft vid den tidpunkt som anges i själva lagen, men först sedan den har publicerats i författningssamlingen.

Såväl presidentens, statsrådets som ministeriernas förordningar bereds av det ministerium till vars verksamhetsområde ärendet hör. Presidentens förordningar utfärdas av presidenten på föredragning av statsrådet. Statsrådets förordningar utfärdas av statsrådet vid dess allmänna sammanträde och ministeriernas förordningar utfärdas av den berörda ministern. Alla förordningar publiceras i författningssamlingen. En förordning träder i kraft vid den tidpunkt som anges i förordningen, men först sedan den har publicerats i författningssamlingen.

De rättsnormer som utfärdas av lägre myndigheter kallas i regel beslut eller föreskrifter. De bereds och utfärdas av den berörda myndigheten. En föreskrift som utfärdats av en lägre myndighet träder i kraft vid den tidpunkt som anges i föreskriften och publiceras i myndighetens författningssamling.

Rättsdatabaser

Finlex

[Finlex](#) är en databank med rättsdata som innehåller över trettio databaser. Informationen i Finlex är uppdelad på sex databaser. Bland annat finns en databas med översättningar av finska lagar och förordningar, inklusive översättningar av finska lagar stiftade av riksdagen (de flesta på engelska), den konsoliderade texten till lagar och förordningar (på finska och svenska), en referensdatabas med en förteckning över ändringar av lagar och rättsakter, och lagar och förordningar på samiska.

Översättningar av finska lagar och rättsakter (huvudsakligen till engelska) finns i en databas. Ursprungstexterna till lagar och förordningar finns i separata databaser. De senaste lagarna finns i den elektroniska versionen av författningssamlingen.

Finlex innehåller över tio databaser med rättspraxis. Där ingår prejudicerande avgöranden från högsta domstolen och fall från högsta förvaltningsdomstolen, hovrätterna, förvaltningsdomstolarna och specialdomstolarna.

Övriga databaser i Finlex innehåller bland annat internationella fördrag, sekundärrätt och propositioner.

Tillgången till databaserna är **kostnadsfri**.

Övriga databaser

Utöver Finlex finns det också databaser med lagar, rättspraxis, propositioner och juridisk litteratur i Finland. [Edilex](#) och [Suomen laki](#) innehåller en stor mängd rättsdata online. Både Edilex och Suomen laki innehåller databaser med nationell lagstiftning, rättspraxis och annat material. De flesta av tjänsterna kräver ett abonnemang. WSOYPro är den tredje kommersiella rättsdatatjänsten i Finland. Det mesta av materialet är tillgängligt endast för abonnenter.

Senaste uppdatering: 02/02/2021

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.